

Muzikas zinātnes un kritikas problemas apspriežot

Nākamajā nedēļā Rīgā notiks PSRS Padomju komponistu savienības muzikas kritikas komisijas IV izbraukuma plenums, vēloties muzikas zinātnes un muzikas kritikas stāvoklim un uzdevumiem Baltijas republikās. Plenumā piedalīsies daudzi muzikas zinātnieki no Maskavas, Leningradas, Igaunijas, Latvijas un Lietuvas PSR un no citām Padomju Savienības republikām un pilsētām.

Galvenie jautājumi, kādi nosprausti plenuma programā, attiecas uz muzikas kritikas darbu sakārā ar tās uzdevumiem padomju muzikas kultūras attīstībā un uz muzikālā mantojuma un muzikas folkloras pētīšanas problemām. Uzdevumi, kādu priekšā atrodas Baltijas republiku muzikas kritika un muzikas zinātne, ir liela mēra līdzīgi, tāpēc šo jautājumu nostādne un sasniegumi to atrisināšanā vienā no republikām var dziļi interesēt arī citu republiku muzikas zinātnes un kritikas darbiniekus. Šis plenums dos iespēju Padomju Baltijas republiku muzikas zinātniekiem pirmo reizi kopā apspriest svarīgākos savā darba jautājumus, iepazīties ar savu kaimiņu darbu un sasniegumiem, rast pamatus daudzu muzikas mantojuma pētīšanas problēmu atrisināšanai, palīdzēs arī atsegt savā darba kļūdas un trūkumus, lai, tās apzinoties un pārvarot, ceļu muzikas kritikas līmenī un tā pilnvērtīgāk palīdzētu padomju muzikas kultūras augsmei.

Mūsu republikā ir jau diezgan plaši muzikas kritiku un zinātnieku kadri. Pēdējos gados tie leņķojami paplašinājušies ar jauno paaudzi, kuru sagatavo LPSR Valsts konservatorijas muzikas teorijas un vēstures nodaļa. Arvien biežāk parādās kritiskie raksti, ir iznākušas grāmatas par muziku, kuras sarakstījuši jauni kritiķi. Bet jauno muzikas zinātnieku darbs pēc konservatorijas beigšanas netiek pietiekami organizēts un stimulēts, tiek atstāts pašplūsmā. Tāpēc jaunie spēki netiek izmantoti pilnvērtīgi muzikas zinātniskā un kritikas darba uzdevumiem. Latvijas Padomju komponistu savienība pārāk maz interesējas par jauniešu muzikas zinātniekiem, tikai viens no tiem kļuvis par Komponistu savienības biedru. Tāds stāvoklis ir nenormāls. Jāpārskatām, lai visi jaunie muzikas zinātnieki tiktu pulcināti ap Komponistu savienības muzikas kritikas sekciju, lai tos mobilizētu nozīmīgām muzikas kritikas un zinātniskajam darbam, lai palīdzētu jauno kadru tālākai augšanai un atrastu iespējamus jaunus spēkus iesaistīt par aktīviem Komponistu savienības biedriem.

Ļoti neapmierinošs ir muzikas kritikas stāvoklis mūsu periodikā. Atsauksmes par koncertiem un muzikas sarīkojumiem parādās tikai gadījuma kārtā, pavism neatspoguļo mūsu republikas un Rīgas pilsētas bagāto muzikas dzīvi. Tāpēc tas arī tikpat kā nemaz nepalīdz mūsu muzikas kultūras celšanai. Dažos laikrakstos muzikas kritikas neparādās gandrīz nemaz («Sovetskaja Molodjož», ļoti reti «Padomju Jaunatne», «Sovetskaja Latvija»). Muzikas recenzijas bieži ir zemā profesionālā līmenī, pēlēkas, šabloniski sausas, tīkai aprakstošas un konstatējošas, nevien neledzina un nepaceļ tālākām daiļrades darbam. Muzikas kultūrai ir grūti augt bez pietiekama sabiedriskā atbalsta. Dzīva, ietekmīga kritika ir ļoti svarīgs vienotais loceklis starp skaņdarbu, tā atspoguļo un palīdz tautas masām. Aktīva, progresīva kritika savā laikā ļoti palīdzēja izgaist latviešu klasiskajai muzikai (Em. Dārziņš u. c.). Par šādu iedarbīgu virzītāju spēku jo vairāk jāpūlās latviešu padomju muzikas kritikai, kuras uzdevumi ir vēl daudz lielāki un augstāki.

Bet īsts, kultūras dzīvei nozīmīgs muzikas kritikas darbs prasa arī lielu radošu spēku un kritiķa personību, plašas zināšanas, dziļu un dziļu interesi un degsmi par visu jauno, topošo, augošo muzikas mākslu. Tā saprasta muzikas kritika, protams, nav tikai recenzenta domas par atsevišķiem koncertiem vai operu izrādēm u.t.t. Istenībā nav šķirami muzikas kritikas un muzikas zinātnes novadi: padomju muzikas kritiķam jābūt zinātniski bruņotam, jāizvirza un jāatrisina zinātniski uzdevumi jauno skaņdarbu analizē un levdzina tautas masās, klasiskā muzikas mantojuma jaunā izpratnē padomju īstenībā, un, savukārt, muzikas vēsturnieks nedrīkst atriešies no padomju muzikas kultūras šodienas aktualitājiem uzdevumiem.

Viens no svarīgākajiem Baltijas republiku kritikas un zinātnes uzdevumiem ir izvērtēt plašu darbu savā nacionālā muzikas mantojuma un tautas kultūras pētīšanā. Tie ietilpst gan pētījumi par savas nacionālās muzikas kultūras vispārējo vēsturisko attīstību, gan atsevišķu komponistu daiļrades pētīšana, gan tautas muzikas materiālu vākšana un pētīšana, uz to pamata praktiskie uzdevumi — radīt muzikas vēstures, komponistu monogrāfiju, muzikas folkloristikas darbus, kritiski novērtēt un atlasīt idejiski un mākslinieciski pilnvērtīgus muzikālā mantojuma darbus, lai varētu tos ievadīt tautas masās. Dažādos šo uzdevumu puses dažādā pakāpē atrisinātās Baltijas republiku muzikas zinātnieku darbs.

Latviešu padomju muzikas zinātne ir paveikusi vairāki lieli darbi latviešu tautas muzikas materiālu publicēšanā (Em. Meingalja publicējumi), latviešu muzikas folkloras un klasiskā muzikas mantojuma pētīšanā. Bet vēl vairāk ir neveiktu uzdevumu, kas prasa daudz darbu un darba roku, daudz arī problēmu, kas gaida savu atrisinājumu.

Plenumā tiks risināti jautājumi par tautas muzikas vēsturisko pētīšanu, par «divu kultūru» lomu latviešu muzikas attīstībā feodālisma un kapitalisma periodā, par dzejas un muzikas savstarpējā attieksmē un pretrunām komponistu klasiku vokālajos darbos — solo un kora dziesmas, kantātes u. c.

Latviešu muzikas mantojuma labāko darbu propagandā un levdzīšanā tautā liel lomu atbildīgi uzdevumi ir muzikas atspoguļojam. Šie uzdevumi netiek veikti pietiekami plaši un nozīmīgi nevienā muzikas novadā. Dziedātāju, pianistu, koru repertuāri paliek ļoti šauri vienā un to pašu darbu robežās, daudzi izcili latviešu klasiskās muzikas darbi paliek atzīmēti (pat tādi kā A. Kalniņa kantātes ar J. Raiņa tekstus «Pastardiena» un «Darbs un dziesma», daudzas Em. Meingalja skaistākās tautas dziesmas apdares korim, daudzas A. Kalniņa solo dziesmas ar J. Raiņa u. c. tekstiem, daži J. Vītola lielākie klaviersdarbi u. c.). Daži levdzījami latviešu klasiskie skaņdarbi tiek sniegti neatbilstošā līmenī, kā, piemēram, A. Kalniņa opera «Baņuta» Operas un baleta teātra uzvedumā. Uzvedumā pārprasts Daumanta tēls, padarot to zemisku, cinisku. Lai gan Daumants ir pretrunīgs tēls un nav arī operas pozitīvais varonis, tomēr operas muzika nepārprotami rāda viņu kā liela spēka, cietas gribas, virsīgīgi skarbu, izcilu cilvēku, ieskaitot arī traģiski vareno sēru maršu cēllena beigās.

Mūsu republikā pilnīgi nenokārtota mīrušo latviešu komponistu klasiku arhīvu saglabāšana. Par to jau vairākkārt rakstījis. Izskatīti, nenokārtoti, pilnīgi vai daļai privātos rokās atrodas vērtīgi A. Kalniņa, J. Zālīša, P. Barlona, daudzu levdzījamu atspoguļojumu mākslinieku, kā Rūd. Bērziņa, Malvīnes Vigneris-Grinbergas un daudzu citu arhīvi, gandrīz viss zaudēts no Em. Dārziņa, daudzas no Andreja Jurjāna u. c. arhīviem. Tāds stāvoklis nedrīkst turpināties. Šie materiāli, pirmkārt, nav pietiekami vai ir grūti pieejami to pētīšanai, otrkārt, kāda gadījuma vai nejausības dēļ tie var viegli aiziet bojā, tā nodarot neatgriezeniskus zaudējumus latviešu muzikas kultūrai.

Lielie latviešu muzikas kultūras pētīšanas uzdevumi nepieciešami prasa radīt zinātnisku latviešu muzikas pētīšanas centru. Tāds varētu ietilpt Zinātņu akadēmijas sistēmā ar latviešu muzikas muzeju pie tā, kas uzkrātu visus latviešu muzikas arhīvus un materiālus.

Plaša sasāpējušo muzikas zinātnes un kritikas jautājumu apspriedē plenumā palīdzēs pacelt mūsu muzikas kritiku augstākā līmenī, tuvināt muzikas zinātnes darbu visvairāgakajiem padomju muzikas kultūras celšanas uzdevumiem.

LATVIJAS PSR AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJA DEKRETS

Par Latvijas PSR tautas tiesu vēlēšanām

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs nolēma:
Noteikt par Latvijas PSR tautas tiesu vēlēšanu dienu svētdienu, 1954. gada 12. decembrī.

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs

Prekšsēdētāja vietniece O. AUGUSTE

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs Sekretārs K. GAILIS

Rīgā, 1954. gada 10. novembrī

Sakarā ar dzimnieces Salomejas Neris dzimšanas 50 gadu atceri

Sakarā ar to, ka 17. novembrī atzīmēs 50. gadadienu kopš levdzījamās lietuviešu dzimnieces, Staļina premijas laureates Salomejas Neris dzimšanas, Lietuvas bibliotēkās, klubos un kultūras namos atvērtas dzimnieces darbu izstādes, tiek rīkotas viņas piemīnājam veltītas lasītāju konferences. Šajās dienās Lietuvas Politisko zinātņu un zinātņu popularizēšanas biedrības biedri lasa lekcijas par S. Neris dzīvi un daiļradi.

Dzimniece savos darbos atspoguļojot lietuviešu tautas cīņu par padomju varu. Tie audzina darbaļaudis tautu draudzības un padomju patriotisma jūtas. Pēckā gados Salomejas Neris grāmatas republikā izdotas 16 reizes — vairāk nekā 225 000 eksemplāru kopā, tāpēc tā ir ļoti populāra.

PADOMJU DZIMTENĒ

Skats no Rīgas darbaļaudu demonstrācijas Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas 37. gadadienā

Gatavojas uzņemt jaunu filmu

Rīgas mākslas un hronikālo filmu studija sāks gatavot jaunu filmu «Salna pavasars» uzņemšanai. Scenariju pēc R. Blaumaņa noveļu motīviem radījis J. Vanags un S. Nagornijs. Latvijas PSR Kultūras ministrija apstiprinājusi kinogrupu filmas uzņemšanas darbiem: režisoru inscenētāji — Latvijas PSR Nopelniem bagātās mākslas darbinieks P. Armands un Latvijas PSR Nopelniem bagātās skatuves mākslinieks L. Leimanis, operators — E. Gulldovs, skaņu operators — V. Blumbergs, mākslinieks — H. Lūkums. Paslaik kinogrupas kolektīvs gatavo dekorāciju un kostīmu metus, kā arī izrauga aktierus.

Polijas filmu festivāls

PSRS Kultūras ministrija no 22. līdz 28. novembrim organizē otro Polijas republikas kinofilmu festivālu Maskavā, Leningradā, Kijevā, Minskā, Viļņā un Līvovā. Festivāla dienās izrādīs divas poļu mākslas filmas — «Dzīves cēli» un «Notikums Marjēnā», kā arī dokumentālo filmu «Varšava».

Vienlaikus ar jaunajām filmām, tiks demonstrētas arī agrāk uzņemtas.

«Adžal Orduna» pirmizrāde

Kirgīzijas Operas un baleta teātris festudējis muzikālo dramu «Adžal Orduna» («Ne nāve, bet dzīve») jaunā literārā, skatuviskā un muzikālā apdarē. Libreto autors ir J. Turusbekovs, muziku komponējis A. Maldibajevs, V. Vlasovs un V. Fera. «Adžal Orduna» pirmizrāde notika 30. oktobrī.

Spēcīgs kinoprojektors

Kļevas rūpnīcā «Klnap» sāks izgatavot ļoti lielas jaudas kinoprojektorus «KPD-90», kas paredzēti speciāliem gaisma efektiem, piemēram, saules staru imitācijai u. c. Nesen notika pirmā projektora pārbaude, kas deva labus rezultātus.

Zinātniskā sesija par Demokratiskās Vācijas literatūru

10. novembrī Maskavā sākas zinātniskā sesija, veltīta Vācijas Demokrātiskās Republikas literatūrai. Sesiju organizējis A. Gorkija vārdā nosauktais Literatūras institūts un PSRS Padomju rakstnieku savienība.

K. Fedins šos levdzīvos atzīmēja pieaugušo kultūras sakarus starp Pa-

Gaidāms interesants sarīkojums

Latvijas Valsts universitātes centrālās dramatiskās ansambļa, kuru vadā režisore Nora Katlape, decembra sākumā paredzējis sarīkot klasiku vakaru. Jau ilgāku laiku dramatiskais kolektīvs rūpīgi iestudē dažādu autoru lugu fragmentus, piemēram, no V. Sekspira trāģēdijas «Hamlets», no N. Goļe komēdijas «Revidents», no J. Rai-

ņa lugas «Pūt, vējiņi», no R. Blaumaņa dramās «Uguni» un brāļu Kaudziņu romāna «Mēriņu laiki» dramatisējuma. Bez tam, nākošā gada sākumā dramatiskais ansamblis izrādīs Dobrovolska un Smeļaka četru cēllenu lugu «Ābeles zars», kurā parādīs studentu dzīve pēckara laikā.

Pašdarbības kolektīvs iestudē opereti

Aktīvi darbojas Alūksnes rajona kultūras nama dramatiskais kolektīvs. Sogad uz Alūksnes rajona lauku skatuvēm izrādīs A. Afnogēnova «Mašēnkas» un R. Blaumaņa «Jaunā gara».

Iestudējumi, bet Oktobra svētkos notika A. Ostrovska lugas «Vēlā mīla» pirmizrāde. Līdz gada beigām režisores b. Cemas vadībā iestudēs opereti «Kopā ar tevi».

«Ceriņu dārzā» Ventspilī

Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas svētkos Ventspilī Strādnieku klubā dramatiskais kolektīvs uzveda Cezara Solodara vadevīlu — dziesmu spēli «Ceriņu dārzā» ar Bogoslavskas muziku. Režisora L. Liepas vadībā kolektīvs izveidojis sprāgu izrādī, kurā atmasko kapitalisma atliekas cilvēku apziņā. Pēc padomju operetēm «Pilsētiņa pie Volgas» un «Kopā ar tevi» šī ir otrā vadevīla klubā dramatiskā kolektīva repertuārā (pirmā bija «Kāzu ceļojums»). Izrāde guva skatītāju dzīvu atsaucību.

Mākslas augstskolu studentu diplomdarbu izstāde

21. oktobrī Maskavā atvēra mākslas augstskolu 1954. gada izlāduma studentu diplomdarbu trešo Vissavienības izstādi. PSRS Mākslas akadēmijas zālēs izvietots ap 700 glezniecības, skulptūras un grafikas darbu. Tur ir 10 mākslas augstskolu — V. Surikova vārdā nosauktā Maskavas institūta, I. Repina vārdā nosauktā Leningradas institūta, Kļevas un Charkovas institūtu, Tbilisi Mākslas akadēmijas

u. c. absolventu darbi. Pirmo reizi šādā izstādē piedalās Vissavienības Valsts kinematogrāfijas institūta glezniecības fakultāte.

Ļoti dažāda ir darbu tematika. Vairums to atspoguļo padomju ļaužu darbu un dzīvi. Interesantas ir daudzas klasiku un padomju rakstnieku darbu ilustrācijas. Uzmanību saista vairāki politiski plakati.

Norveģijas viesi Rīgā

Norveģu delegācijas sagaidāšana Rīgas stacijā

T. Ritsaus, — nostiprinās mūsu tautu draudzību un apstiprinās to, ka mūsu tautas cīnās par mieru un savstarpēju sadarbību.

Delegāciju pieņēma Rīgas pilsētas darbaļaudu deputātu padomes izpilkomiteja. Vakarā viesi apmeklēja Valsts operas un baleta teātri, kur noskatījās baletu «Laima».

11. novembrī delegācija ieradās Rīgas pilsētā 6. vidusskolā, apmeklēja Krievu un latviešu mākslas muzeju, kurā apskatīja Padomju Latvijas mākslinieku darbu iz-

stādi, kā arī vecmeistaru darbus. A. S. Popova vārdā nosauktajā radio-rūpnīcā viesus iepazīstināja ar ražošanas procesu un rūpnīcas produkciju. Viesiem savas mākslinieciskās pasākumus priekšnesumus izrādīja rūpnīcas strādnieki.

Pievakarē delegācija ieradās Latvijas PSR Kultūras ministrijā, kur noskatījās Rīgas mākslas un hronikālo filmu kinostudijā ražotas filmas «Daugava», «Kolchozs» «Sarkanais Oktobris» un kinožurnāls.

Vakarā delegācija izbrauca uz Lēņingradu.

Republikaniskajā Dziesmu svētku komisijā

Latvijas PSR Kultūras ministrijā notika republikaniskās Dziesmu svētku komisijas kārtējā sēde. Komisija apsprieda Ventspilī un Dagdas rajonu, kā arī Rīgas pilsētas pārstāvju ziņojumus par gatavošanos 1955. gada Dziesmu svētkiem, izskatīja valrākus organizatoriskus jautājumus un apstiprināja Dziesmu svētku plakata metu.

Savā ziņojumā Dagdas rajona kultūras nodaļas inspektore b. Zdanovska atzīmēja, ka pašreiz rajonā organizēti un darbojas 11 kori ar 417 dalībniekiem un 4 deju kolektīvi ar 48 dalībniekiem. Pirmās kopmēģinājumus paredzēts š. g. 28. novembrī. Dagdas rajonā ir iespējas noorganizēt vēl vairākus kolektīvus, tomēr grūtības rada vadītāju trūkums.

Kā ziņoja Rīgas pilsētas kultūras nodaļas vadītājs b. Grasbergs, Rīgā pašreiz darbojas un iestudē Dziesmu svētku repertuāru 539 kolektīvi ar 19 051 dalībnieku, no tiem 31 orķestris ar 466 dalībniekiem. Pilsētā jau ir vīrkne koru, kas iestudējuši visu paredzēto repertuāru. Tomēr, kā atzīmēja b. Grasbergs, Dziesmu svētku gatavošanā vēl vāji iekļāvušās komjaunatnes un arodbleidību organizācijas. To pierāda tas, ka vairākos lielos uzņēmumos, kā Rīgas elektromāšīnu rūpnīcā, kombinātā «Boļševīckā», Rīgas superfosfāta rūpnīcā, kuģu remonta rūpnīcā un citur, kori vēl nav sākuši darboties.

Kā izrietēja no Ventspilī rajona kultūras nodaļas vadītāja b. Kaminskā ziņojuma un debatēm, kurās par stāvokli Ventspilī rajonā runāja Latvijas PSR Kultūras ministrijas Kultūras un izglītības iestāžu galvenās pārvaldes priekšnieks b. Edziņš un Tautas mākslas nama direktors b. Reihmanis, gatavošanās Dziesmu svētkiem Ventspilī rajonā vēl noris vāji. Kultūras nodaļa nav pretusi iesaistīt aktīvā darbā Ventspilī muzikas skolas specialistus. Arī rajona Dziesmu svētku komisija nav vēl sākusī konkrēti vadīt gatavošanās darbus Dziesmu svētkiem. Pati kultūras nodaļa īsti nepārzina stāvokli uz vietām.

Latvijas PSR Kultūras ministrijas Kultūras un izglītības iestāžu galvenās pārvaldes priekšnieks b. Edziņš informēja republikaniskos Dziesmu svētku komisiju par vispārējo stāvokli Dziesmu svētku gatavošanā republikā. Vairākos rajonos ir noorganizēti un darbojas jauni kori, piemēram, Bauskas rajonā — 4 cīsmos, Abrenē, kur šā gada dziesmu dienas bija tikai viens koris, tagad jau ir 6 jaunieši un 2 sieviešu kori, kā arī 7 deju kolektīvi. Pa 1—2 jauniešu kolektīviem nodibināti Dobele, Auces, Dundagas, Rūjienas, Talsu un citos rajonos. Šajos rajonos aktīvi darbojas arī vecie kolektīvi. Tomēr vēl ir grupa rajonu, kur gatavošanās darbs Dziesmu svētkiem īstenībā nav uzsākts, kā tas ir Skrundas, Priekules un citos rajonos. Arī Dziesmu svētku birojs vēl strādā nepietiekami. Tā uzdevums ir labāk koordinēt Dziesmu svētku gatavošanas darbu starp Latvijas PSR izglītības un Lauksaimniecības ministrijām, arodbleidībām un komjaunatnes organizācijām.

Dziesmu svētku komisija pieņēma ziņošanu Baltijas kara apgabala pārstāvja paziņojumu, ka 1955. gada Dziesmu svētkos piedalīsies Rīgas garnizona koris ar 600 dziedātājiem un apvienoto orķestri.

Baltijas republiku muzikas zinātnieku un muzikas kritiķu plenums

S. g. 15. novembrī Latvijas Padomju rakstnieku savienības zālē sāksies PSRS Padomju komponistu savienības muzikas kritikas komisijas IV izbraukuma plenums. Tas būs vēltīts Igaunijas PSR, Latvijas PSR un Lietuvas PSR muzikas zinātnes un muzikas kritikas jautājumiem.

Darba gaitā paredzēti vairāki referāti, kurus nolasīs Maskavas, Leningradas, Latvijas, Lietuvas un Igaunijas muzikas zinātnieki. Plenumu atklās PSRS Padomju komponistu savienības sekretārs G. Hubovs. Par muzikas zinātnes un muzikas kritikas stāvokli Baltijas republikās ziņos N. Grinfelds (Latvijas PSR), J. Gaidriņš (Lietuvas PSR) un H. Kirvits (Igaunijas PSR).

Par muzikālā mantojuma pētīšanas jautājumiem Baltijas republikās referēs A. Vachters (Igaunijas PSR) un Jēk. Vitolis (Latvijas PSR), bet par muzikas folkloras pētīšanas jautājumiem — J. Curjonite (Lietuvas PSR).

Muzikas zinātnieks V. Vinogradovs (Maskava) referēs par muzikas kritikas stāvokli un uzdevumiem Baltijas republikās.

Plenuma darbs turpināsies līdz 21. novembrim. Diskusijā par referātiem piedalīsies arī citu padomju republiku muzikas zinātnieki un komponisti.

Regulē televīzijas aparātus

Rīgas televīzijas centrs tuvāko desmit dienu laikā paredzējis speciālus raidījumus aparātu regulēšanai. Raidījumi notiks pirmdienās, trešdienās un piektdienās no plkst. 13 līdz 20. Tajos sniegs regulēšanas tabeli un muzikas priekšnesumus.

Par nacionalo formu architektūrā

skats autajums, kā arhitektūra
līstisko saturu. Plāšāk par to runā
vienlaikus valdes pārstāvis, arhitekta
vīpa runu saīsinātā veidā.

pārvēlotas, tām var būt vieta mūsu
darnajā arhitektūrā.

Mums ir ļoti daudz paraugu, kad ar
tektūras formas attīstības mantojumi
ceļā, neatkarīgi no tā, kāda stila
izmantojums. Elementos, kas pastipr
ajū nacionālo savdabīgumu, ietilpst
pirms ķieģeļu kuru izstrādāšana ar krā
nām vitražā, kuru izstrādāšana latvie
meistari sasnieguši lielus panākumus.
Jau velti pie tām nonākuši arī Ukrain
paviljona autori. Tas ir spīdīgs brā
republikā sadarbības piemērs.

Visiem paviljoniem ir savdabīga kol
uzbūve, kas mantoja no tautas tradīcij
Tā savdabīgumu vēl vairāk uzsvē
cionālo ornamentu pielietojums.

Visu triju Baltijas republiku pavilj
autoru bieži pārvēršanas kognitīvu
metalkalumiem u. t. ml., sekme na
nālo lezīmju izpaušanos un ir pilnīgi
taisnota, gluži tāpat arī tādu izteiksm
vielojot materiālu kā keramika, da
u. c. pielietojums. Tas viss devīs pav
nēm krāšņus savdabību, radījis izteik
gu ansambli kopumā. Sīs piemērs ir
žens rezultāts, kas sasniegts, autori
pārvērtis tautas tradīcijām.

Padomju Latvijas arhitektūras zinā
jāatrisina svarīga problēma: kādus se
arhitektūras principus un papēmi
var likt lieta padomju arhitektūrā.
uzdevums vēl nav paveikts. Bet
principāli momenti atrodami, tā sa
vispūse, tos var atsegt bez īpašā
lēm. Tāds ir jautājums par pilsētu
Rīgas un Tallinas (Vilņa nesums b
slušetum. Krīvētās, Vidusāzijas, Alzi
kāzijas pilsētās tamlīdzīgas problē
nav.

Nekur nav teikts, ka tie jāatveido vi
laiku pilsētās izskats, Rīgas centrālā
kuma autori gan grib atjaunot pils
izskatu, kāds tā bijis viduslaikos, tiez
dzot Peterburgai sāra laukumā ar
kārtējām ēkām. Ieteikti tik lieli n
pārvērtības mantojumam būtu reāloko
padoms. Taču ir vēl kaut kas citis: n
tāds izpratne par to, kad, kā un lo
ģiski un kompozicionāli attaisnoti
augstuma akcenti. Dažkārt tie nav
derīgi. Uz nacionālajām tradīcijām

Te, kura, arhitekta V. Ramane uzcēl-
divus namus no balstiem silīkatķieģe-
līzantojot apdarei sarkanos ķieģus.
Tāda apdare piešķirusi īpatnēju rakst-
rīgu celtņiem. Arhitekts turklāt nenē-
sāvu atrisinājumu ēku mansarda
kšam.

Man stāstīja, ka, apspriežot ļautāju
par māju tālaku celšanu pēc arhite-
kta Ramanes projektiem, radušies kritiķi,
viņai atpūšmī katru vēlēšanos turp-
mekļojumus. Tamlīdzīgi kritiķi, kas ne-
gūda dzīlī n nopietnī tādī skaidrībā
darba labajam īpašībām un trūkumiem
vieniņī kavē celtniecību. Viņi negrib
zīt, ka ne ļau viņš, kas nācis no mā-

proti, ka vieta šai celtnai izraudzīta nevelksmīgi. Pileti šīm jautājumam tā viedokļa, ka Kolchoznieku nams ir katrā ziņā piet īrgurs, ir valrāk nekā mītviti. Te izteicās, ka ēkas sluiets ir piln izteiksmbu no Daugavas pusl. Taču tas nav nopietns arguments. Centpastāv vispirms savas racionalitātes, derības del, bet neviss tāpēc, lai labāk izteikst šās sluiets. Bet te āka novie neapšaubāmi neracionali. Tā ir attālu pilsetas centru, no tās galvenās maģles, un, manuprāt, tā paliks atrauta no Maskavas rajona centru. Ar to no tas pats, kas ar Padomju namu Leņģradā. Tas nav kļuvīs ne tikal par Leņģingradas, bet pat par tuvāko apkalpojamo centru. Un tā notikta tāpēc, ka labā pēmti vēā pievilkšanās spēki ari cībā uz šo centru. Piemēru skaitu varu vēl papildināt, bet pieteik jau ar šo. pieņem, ka konkrētajā gadījumā ar šo augstākā celtnē Rīgā nekļūs par faktisku kas nosaka pilsetas centru.

Mēģinājums sniegt nacionālo ornamentu tajā izdarītis starplopie, ailes un ierjers. Ar to vien nepietiek, kaut ir liels valnagojums izvēdotis velksmīgi, tās sasauskles, harmonīs ar architektūru.

parādīti tēla iekšējos konfliktus, prenas, jo cilvēkam nav viegli šķīsties no ves lepieckšējas vides. Šos iebildus norādīja A. Sakse un G. Cirulis, jo tie vēstāpami dažādi gadījumi, dažādu veku raksturi, režē ar to — dažāda rīku rīcība, un tādēļ nevar prasīt notora vienpusīgu pieeju dzīves parādībām.

Sekcijas vadītāja A. Sakse plaši kaveļas pie M. Birzes stāstu pozitīva īpašībām — jaunā autora stāstiem pie sīrenīgās, labīdrīdīgās humors, pats autors mil savus pozitīvus tēlus un raksturojumus rīpību un dedzību. Rakstnieks norādīja, ka Birzes stāstos pārsvarā šāds, pami negatīvie tīpi, bet autors pārliecināts parāda šo negatīvo tēlu sakāvi.

Debātes norādīja, ka režēm Birzes stāstos nav jūtams laikmeta iezīme, padomju dzīves cīpa, piemēram, stāsts "Mīlāis bērns". G. Cirulis uzsvēra, ka M. Birzēm ir sava, īpatna metode par lūzumus varoju raksturos. M. Kalve norādīja Birzēm, ka dažos stāstos nav spīdīga individualitāte tēlu valoda. Sēdes beigumā visi dalībnieki atzina, ka M. Birzes krājums ir interesants, un ieteikta tālāk stāstus izdot.

Pie republikas mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem

Veicot priekšdarbus Maskava paredzēja latviešu literatūras un mākslas dekādes sagatavošanai, šo rindpiņu autoram bija izdevība apmeklēt daudzus republikas rajonus un iepazīties ar koru un deju kolektīvu darbu un māksliniecisko stāvokli. Bija izdevība ieskatīties arī kultūras dzīvē un vietām, tēpatiz cīvēkus viņu praktiskajā darbā, pārliecināties par to daudzpusīgo un vērtīgo darbu, ko veic mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi.

Ceļā uz Alsungu Kuldīgā mūsu brigādi brīdināja, ka Alsunga mūs neuzņems, jo tur atceļta Kuldīgas pašdarbības kolektīvu viesošana un notikis Kļievas cirka grupas «kreisais» koncerts. Drīz vien pārliecinājāmies, ka šīs bažas atbilst patiesībai. Alsungas rajona kultūras nodalītes darbinieki B. Korats nebija teicis, ka «kreisais» koncertu un lūdz mūs nebraukt uz Alsungu, bet paskatīties pašdarbību Edoles. Edolesiem bija norīkots nodziedāt komisijai pāris dziesmu un nodejot 4 dejas un tad «pakot koferus un braukt uz Maskavu». Par tādu amatpersonu naļuvu Edoles mākslinieciskās pašdarbības vadītāji bb. M. Trošins, S. un A. Sate saprototl paraustījās plicēs, Edoles ciema Mīčurina vārdā nosauktā kolchoza jaunatlas koris (27 dalībnieki) A. Sates vadībā nodziedāja vairākas dziesmu dienu repertuāra dziesmas, pie kam uzrādīja labu darbu. Kori sevišķi labi lasī. Var manīt, ka diriģents rūpīgi centies panākt arī māksliniecisko izteiksmi. Taču mazais sastāvs nedod pietiekamas iespējas panākt vajadzīgo dinamisko gradāciju. Sevišķi forte vietās manāmi trūkumi, no pārliecināties intonācija kāpj uz augšu. Dejojā uzrādīja diezgan labi izpildītu tehniku, vieglu soli.

Alsungas rajons slaven ar skaistiem tautas tēpiem. Sieviešu greznās saktas, spilgtas villānes, vīriešu cēlas platmales, spožo pogu rindas uz melnajiem uzvalkiem — nekas tam līdzīgs nav sastopams citos rajonos. Šeit ilgi darbojies pazīstamais koku meistars un daudz tautas deju un dziesmu zinātnis P. Korats, vēl šodien Sarnates ciemā dzīvo kolkgrīzējs un koku meistars B. Matevičs. Taču Alsungas rajona kultūras dzīves vadītājam maz rūpējas par vietējām dziesmām, dejām, par tautas instrumentiem. Diezgan nedabojām dzirdēt nevienu vietējo dziesmu, tāpat rotāju un deju. Ja pasau, vai aļsungeis dzied tikai «Pūt, vējliņ!» un «Gaismas pils», vai viņiem nebūtu arī savas, tikai šim apvidum raksturīgas dziesmas? Nedabojām dzirdēt arī Alsungas sieviešu kori.

Iepazīstoties ar Bārtas māksliniecisko pašdarbību, atklājas pavisam svaigi, vēl nepazīti vaibsti. Te deju mākslā saglabājas daudz etnogrāfisku momentu, kas citos rajonos nemaz nav manāms. Redzējām «Sievu polku», «Kamoliņu», «Rupundanci» un «Munsturi». Dejas pavada instrumentāls ansamblis: akordeons, trīsturis un bubens. Arī pašas dejojājas atsevišķos posmos dzied lūdz. Tautiskums deju šeit izpaužas sprādzātā tempā nekā daudzās plaši pazīstamās dejās, «Kamoliņa» un «Rupundanci» pamatā darbā tema, kas atrisināta tīri dejuiskiem līdzekļiem. Interesanta deja arī «Munsturis». Tāni kaut kas no senas karavīru dzīves un ierašām. Par šīs dejas saturu un figuru tādāko izstrādājumu vēl derēti padomāt. V. Kiburs — Bārtas deju kolektīva vadītājs uz vispārējā deju attīstības fona republikā pelna vislielāko uzslavu. Šim deju jāpaver ceļš uz citiem mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem. Par tām jāpārtēsejas arī Valsts filharmonijas latviešu dziesmu un deju ansamblim.

Bārtā ļoti savdabīgi un glīti tautas tēpi. Tos darinājuši 84 gadus vecā, vienmēr moža un čakla kolchozniece Anna Kūma.

Bārtas ciema jaunatlas koris E. Lejas vadībā sastāv no tiem pašiem deju kolektīva dalībniekiem. Korim tāba kantiļena, arī intonācija diezgan noturīga, balsu sastāvs līdzsvarots. Kora vadītājam vēl rūpīgi jāstrādā pie pašu dziesmu izpildījuma izveidošanas.

Korim, tāpat kā deju kolektīvam, derētu vairāk apgūt vietējo etnogrāfisko materiālu.

Nicas etnogrāfiskais kolektīvs ir pavisam vienreizējs. Tik stipri tas atšķiras no visiem mūsu republikas mākslinieciskās pašdarbības kolektīviem. Tomēr šī kolektīva priekšnesuma veids, izpildītāju organiska saliedēšanās ar visu darba saturu neļauj pieļaut domu par šīs mākslas epizodisku raksturu visā mūsu kopējā mākslā. Nica katrs kolektīva dalībnieks ir mākslinieks šā vārda dziļā nozīmē. Visā tāt, ko nīcinieki rāda, ir ilgi uzkrājušies tautas savdabīgā dailes izjūta, šajā mākslā ir daudz no dzīves satura. Pēc formas tā, salīdzinot ar mūsu akadēmisko koru dziedāšanas manieri, šķiet pat archaiska. Pretēji akadēmiskajam korim, te visi dzied ar tā saucamo atklāto balsi. Parasti iesāk priekšdziedātāju, tad uztver koris. Kora dalībnieki dziedot nestāv uz vietas, bet zināmā robežās darbojas līdz saturam, tādēļ dziesmas noskaņu. Saturā dominē humors, apdziedāšanās, drausmīga rotāļa. Vārdu sakot — dzīves prieks. Nedzirdējām nevienu grūtīdīgu dziesmu.

Niciniekiem interesanti tematiski uzvedumi: Ligo nāks, Latviešu kāzas, rotājas, dejas u. c. Visvairāk dziesmu tiek dziedāts bez pavādiņuma, arī dejas bieži ir kopā ar pašu dalībnieku dziedājumu. Teksti daļēji nemēti no tautas dziesmām, daļēji pašu sacerēti.

Vēlējās apdziedāšanās dziesmas ir daudz dzīves gudrības, paskarbo teicēnos tiek pausta stingra tikumība, dzēlīgi izsmieta izvirtība, slaisība un citas kaitīgas parādības zemnieka darā un sadzīvē. Tiek dota arī raksturīga pamācība jaunatnei: neiet uz baznīcu līgavu lūkoties, bet izraudzīt to kopējā darbā.

Dobeles rajona apvienotais kolchozu koris («Nākotne», «Daile», Leņina vārdā nosauktais kolchozs) diriģenta O. Seveļa vadībā ir nopietni vērtējams mākslinieciskās pašdarbības kolektīvs: apmēram 80 cilvēku liels, ar labi izstrādātu dziedāšanas tehniku, māksliniecisko disciplīnu, plašu repertuāru. Šim korim ir īpatnēja seja, kaut kas no profesionāla kora tradīcijām. Patlaban šis koris ir sasniegjis tādu tehnisku stāvokli, ka viņam galvenās uzdevums ir paša priekšnesuma slēpējums. Kantiļena, fraze, tempi ir šodien kora vajās vietas. Katrs mākslinieks saprātis, ka šie trīs elementi ir galvenās mākslinieciskajā priekšnesumā. Tempi gandrīz bez izņēmuma ir sasteigti, frazējums diezgan mehānisks, bez pie-

tiekami apzinātas muzikālās domas dabiska plūdma. Kora kolektīvam jānodrošina ar vislielāko pacietību, bet diriģentam labi jāpārdoma un jāizjūt katrā dziesmā, uzmanīgi jāuzklausa, mūsu labāko kormeistaru padomi un jāpārceļ tas viss savā korī, tad Dobeles kora mākslinieciskais līmenis vēl daudz varēs augt.

Dobeļē tiek pieņemta plašāka nekā citur solo dziedāšana. Skaista, diezgan sūfīga baritona īpašnieks ir kolchoza tehniķis Oskars Rozdovskis. Viņam ir pietiekami spilgtas muzikālās dotības, lai nopietnāk tās attīstītu un stātos uz profesionālo dziedāja ceļa.

Kolchoza «Nākotne» deju kolektīvam (vadītāja Henipa) vieglā solis, veiklas kustības, taču pamaz izteiksmes. Pēdējā laikā deju kolektīvs sāk veidot savu repertuāru kopā ar kori («Meita pulsis dancināja»). Efekts no tādas apvienošanas ir ļoti labs.

Savādi, ka Vidzemē, no kurienes nākuši gandrīz visi mūsu ievērojamākie komponisti, vismazāk sastopams savdabīgi raksturīgais tautas mākslā. Te kori visi dzied — labāk vai sliktāk — akadēmiskajā manierē, bet deju kolektīvi pilnīgāk vai nepilnīgāk izteik ar dziesmu dienu obligāto repertuāru. Var droši teikt: Vidzeme pilnīgi dzīvo Republikaniskā tautas mākslas nama un dziesmu dienu komisijas apstiprinātajās mākslas deju robežās, Taisnības labad gan jāpiemin, ka apvidū no Madonas līdz Jaunpilsai deju nekur citur nemanīt «Vežu danci», bet šīs dejas mākslinieciskā vērtība nav nozīmīga.

Madonas rajona samērā aktīva mākslinieciskā pašdarbība. Te daudz deju kolektīvu, starp tiem divi veco ļaužu kolektīvi. Patkules ciema kolchoza «Sarkanais stars» veco ļaužu deju kolektīva vecākajam dalībniekam pāri par 70 gadiem. Kolektīvu vada kolchoznieks B. Bērziņš. Līdzīgs kolektīvs pastāv arī pie Madonas kultūras nama (vad. L. Alksne). Visvērtīgākais šajos kolektīvos ir deju prieks. Šo kolektīvu vadītājiem jāievēro dalībnieku specifiskās spējas, lai padarītu viņu darbu interesantu. Ja gados vecam kolektīva dalībniekam ir tik daudz spēka un veiklības, ka viņš var pārsēpt jaunos, tad tas var izraisīt nopietnu interesi. Ja tas nav panākams, tad vecajiem jāizvēlas tāda deja, kas būtu viņiem piemērota pēc zīmējuma, tempa, rakstura. Ja šie kolektīvi deju to pašu, ko visi citi, turklāt ar nopietnu piepūli ātrajās vietās, tad zūd mākslinieciskā priekšnesuma efekts.

L. Tolstoja epopejā «Karš un miers» ir tāda raksturīga epizode. Karaspēka pārgājiena pulka komandieris no kolonas avangarda pa dzīvo ķēdi dod pavēli: trešās rotas komandierim ferasties pie ģenerāļa Daudzu cilvēku atkārtota, pakāpeniski mazliet pārprasta un sagrozīta, šī vienklāra un skaidrā pavēle, saņemoties trešo rotu, skam pavisam acgārnī: ģenerālim ferasties trešajā rotā! Pieļaujot ne-

A. DARKEVICS

lielu pārspīlējumu, kaut kas līdzīgs gadu gaitā notiek ar mūsu māksliniecisko pašdarbību. Pēc Liela Tēvijas kara pašdarbības sprāda sev uzdevumu: apgūt jauno šī pilnīgi skaidrā un mērķtiecīgā nepieciešamība atbilstoties no buržuāziskajiem sāpjiem mūsu mākslā, ka arī nepieciešamība spēcīgi un strauji sekmēt jauno 12 augsmi tautas masās, šīs uzdevums dzīvā vadītāju ķēdē, iekams tas nācīs līdz pašdarbības kolektīviem, ir lielā mērā iztulkots acgārnī. Jaunajam, socialistiskajam saturam ir tācu nacionāla forma. Jaunā izaugsmi daudzās vietās ir sapratuši tā, ka ir jāatmet viss vecais. Gandrīz nekur rajonu kultūras nodalju vadītāji nesekmē tautas dziesmu, rotāju un deju ieviešanu kolektīvos ārpus obligātā repertuāra. Pavisam atmetuši ar roku tautas instrumentiem un vispār tautas muzicēšanas instrumentālo formām. Pavisam reti sastopami kolchozu instrumentālie ansambļi. Tie ir tikai tur, kur ir pašu kolchoznieku iniciatīva. Gandrīz nekur nav sastopama deju kopā ar dziesmu. Tāpat nepieņem uzmanību vērtīgo tautas sadzīves tradīciju saglabāšanai mākslā (uzvedumi, salīstīti ar darba taktām, kāzām, Ligo svētkiem utt.). Ignorē vecos deju un dziesmu zinātnis, nepieņem vajadzīgo uzmanību tautas pasaku un tēklu stāstījumiem, tautas apģērbu darinājumam.

Atmežmādi vēro, neizprazdām, kas tad ir tas vecais, kas jāatmet, atmet daudz vērtīgu tautas gudrību un ļoti daudz no nacionālās formas. Kas tad ir vecais, atmetamais? Tautas muzicēšana šīs pirmāk ir zīģes, kurās tiek pausta buržuāziskā mīļpilsoniska morale, buržuāziskais nacionālisms un nacionālā apreibotība, paklausība kaklākungiem, tiekludinātis šķiru miers starp salmekliem un kaipū. Tās ir dziesmas par labiem mūzikungiem un salmekliem, kas ar baznīcās palīdzību cenšas valdīt par darba cilvēkiem. Atmetamas ir dziesmas, rotājas un paražas, kas salīstas ar reliģiskiem kultiem. Turpretim nebūt nav jāatmet dziesmas, kuru tekstā šad tad pieskaņots vārds dievs, ja pati dziesma pēc savas idejas pauz progresīvu domu. Ja tās muzikālā nav nekā kopēja ar baznīcas muziku vai zīģēm, kā, piemēram, E. Melngaila «Jānu vakars», J. Vitola «Gaismas pils» utt. Zīģēs, kulta dziesmas un paražas nav nacionālās formas un ir sociālistiska idejām pavisam pretējs saturs. Tas viss bez izņēmuma ir jāizskauž no cilvēku apziņas. Bet tautas dziesmas, dejas, rotājas, paražas, dažādas tradicionālās formas, kas salīstas ar darba cilvēku dzīvi, ar viņu progresīvajiem centieniem, veselīgo prieku vai arī dziļajām skumjām, ar gadsimtenos sakrātām darba cilvēku dzīves gudrībām, kas izpaužas specifiskajā nacionālajā formā, — tas viss ir rūpīgi saglabājams, kopjams un attīstāms. Tam visam plaši jāatpoguļojas mūsu pašdarbības kolektīvos.

Apgūt jauno, socialistisko saturu nozīmē arī ietvert šo saturu krāpā nacionālā formā, izteikt to tani valodā, ar tiem mākslās līdzekļiem, ko mēs vislabāk pārvēlam. Ir vienmēr jāpatur prātā 9. novembrī Pragā Smetanas vārdā nosauktajā teātri mākslinieciskā vadītāja KPPSR Tautas mākslinieciskā, Stalņa premijas laureāta profesora A. V. Svečņikova vadībā notika Valsts krievu dziesmu kora pirmais koncerts. Koris viesojas Čehoslovākijā sakarā ar Čehoslovākijas un PSRS draudzības mēnesi. Svinīgajā koncertā bija klāt Čehoslovākijas republikas prezidents Antoņins Zapotockis, premjerministrs Viljams Šroklis, premjerministra pirmie vietnieki Jaromirs Dolanskis un Aleksejs Čečika, Nacionālās apvalces priekšsēdētāja Zdenēks Firlingers, premjerministra vietnieks un kultūras ministrs Vaclavs Kopeckis un citi partijas un valdības vadītāji, zinātnes, kultūras un mākslas darbinieki, galvaspilsētas sabiedriskā organizāciju pārstāvji un diplomātiskā korpusta locekļi.

Valsts krievu dziesmu kora viesošanās Čehoslovākijā

9. novembrī Pragā Smetanas vārdā nosauktajā teātri mākslinieciskā vadītāja KPPSR Tautas mākslinieciskā, Stalņa premijas laureāta profesora A. V. Svečņikova vadībā notika Valsts krievu dziesmu kora pirmais koncerts. Koris viesojas Čehoslovākijā sakarā ar Čehoslovākijas un PSRS draudzības mēnesi. Svinīgajā koncertā bija klāt Čehoslovākijas republikas prezidents Antoņins Zapotockis, premjerministrs Viljams Šroklis, premjerministra pirmie vietnieki Jaromirs Dolanskis un Aleksejs Čečika, Nacionālās apvalces priekšsēdētāja Zdenēks Firlingers, premjerministra vietnieks un kultūras ministrs Vaclavs Kopeckis un citi partijas un valdības vadītāji, zinātnes, kultūras un mākslas darbinieki, galvaspilsētas sabiedriskā organizāciju pārstāvji un diplomātiskā korpusta locekļi.

Iepazīstoties ar daudz republikas rajonu pašdarbību, jāpriecējas par tiem aktīvajiem jaunās dzīves cēlājiem, kas savu dzīvi grī redzēt atspoguļot ekaltā, saturīgā mākslā, visu savu brīvo laiku ziedo šai mākslā. Tūkstošiem viskalstāko mākslas veidu mit tautas dzīlēs.

Iepazīstoties ar daudz republikas rajonu pašdarbību, jāpriecējas par tiem aktīvajiem jaunās dzīves cēlājiem, kas savu dzīvi grī redzēt atspoguļot ekaltā, saturīgā mākslā, visu savu brīvo laiku ziedo šai mākslā. Tūkstošiem viskalstāko mākslas veidu mit tautas dzīlēs.

Iepazīstoties ar daudz republikas rajonu pašdarbību, jāpriecējas par tiem aktīvajiem jaunās dzīves cēlājiem, kas savu dzīvi grī redzēt atspoguļot ekaltā, saturīgā mākslā, visu savu brīvo laiku ziedo šai mākslā. Tūkstošiem viskalstāko mākslas veidu mit tautas dzīlēs.

Iepazīstoties ar daudz republikas rajonu pašdarbību, jāpriecējas par tiem aktīvajiem jaunās dzīves cēlājiem, kas savu dzīvi grī redzēt atspoguļot ekaltā, saturīgā mākslā, visu savu brīvo laiku ziedo šai mākslā. Tūkstošiem viskalstāko mākslas veidu mit tautas dzīlēs.

Iepazīstoties ar daudz republikas rajonu pašdarbību, jāpriecējas par tiem aktīvajiem jaunās dzīves cēlājiem, kas savu dzīvi grī redzēt atspoguļot ekaltā, saturīgā mākslā, visu savu brīvo laiku ziedo šai mākslā. Tūkstošiem viskalstāko mākslas veidu mit tautas dzīlēs.

A. Stankevičs

Polijā izdod krievu un padomju literatūru

Kā ziņo Polijas preses aģentūra, Tautas Polijas un Padomju Savienības kultūras sakaru sistematiskā paplašināšana izpaužas, starp citu, tādejādi, ka Polijā izdod arīvien vairāk krievu un padomju autoru grāmatu tulkojumus. Tautas Polijas 10 pastāvēšanas gados poļu valodā izdotas pavisam 5 614 dažādas krievu un padomju

rakstnieku grāmatas 97 111 tūkstos eksemplāru kopīkrāzā. Par grāmatu izdošanas darba vērtenu liecina fakts, ka 1952.—1954. gadā vien Polijā laists klajā 2 651 dažādu padomju grāmatu tulkojums 41 526 tūkstos eksemplāru kopīkrāzā.

(TASS)

Pārdzīvojuma mākslas dzīvojošais spēks

Divu padomju lugu testudējumi LPSR Valsts Akademiskajā Dramas teātri

mūsu teātru aktierus, katrā jaunā izrādē mēs ar viņiem sastopamies kā ar labiem, veciem paziņām. Bet tad pēkšņi mēs it kā vairs nedzirdam viņu izkopto runu, skaistās balsis intonācijas, it kā neredzam viņu plastisko gaitu — mēs aizmirstam visu teātrālo nosacītību un ar lielu baudu ielēpjam tās dzīves elpu, kas norīstas uz skatuves.

Ta ir režisora un aktiera meistarība, viņu iepriekšējais milzīgs raksturu atklāšanas un iemiesošanas darbs, dziļa, pamatīga lūgas darbības un notikumu analīze. Tas ir pārdzīvojuma mākslas dzīvojošais spēks. Aktieris te ir apbrūnots ar plašām zināšanām par sava tēlojamā cilvēka dzīvi, tās sniedz daudz tālāk par lūgas tevarienu. Tas dod iespēju viņam pilnīgi un brīvi atdoties to uzdevumu veikšanai, kas nodarbinā viņa tieši, ļauj panākt val tuvu pietiekamībai, kas ir augstākais mākslas rezultāts, kas labāk par visu palīdz skatītājam uztvert autora un teātra nodomus, rosinā viņa prātu un sirdu.

Lugā «Kādas milas stāsts», ko K. Simonovs sarakstījis neilgi pirms Liela Tēvijas kara, patiesīgi risinātas padomju lauju sadzīves un morāles problēmas, kas ļoti dziļi sasauca ar šodienu, un tādēļ ir aktuālas, mūsu skatītājam vajadzīgas. Šo testudējumu Stalņa premijas laureāts, Nopelniem bagātais mākslas darbinieks Zanis Katjass izvērsis par veselu radošu darba skolu, kur pieredzējuši un jauni aktieri pārbauda savus spēkus pie meistartības ziņā ļoti grūtiem uzdevumiem, kur atsākas no veciem, ierastiem papēnieniem, atiet no tiem un apgūst jaunus.

Ārkārtīgi skopiem, bet reizē izteiksmīgiem līdzekļiem Inženiera Alekseja Markova tieļu sniedz Stalņa premijas laureāts, Nopelniem bagātais mākslas darbinieks E. Zile. Pakāpeniski, ļoti koncentrēti viņš atklāj Markova raksturu, šo varbūt mazielti stūralno, bet višņīģīgo un pārliecinātu cilvēku, kas ik mirkli gatavs savas spēkus atdot Dzīvēniet, bet kam personīgajā dzīvē pietrūkst apbēības nosargāt savu laimi, kas padodas šaubām

par sava mīļotā cilvēka uzlēlību, par sava pašā mīlestības esamību. Taču mīlestība, ar ko divi cilvēki gūstī cauri grūtībām, nevar tik viegli izpēnēt, šķīršanās tos vēl vairāk turvina viņu otram, vēl skaidrāk parāda, ka tie nespēj dzīvot viens bez otra. E. Zile visu šo sarežģīto darbības līniju risina ļoti mērķtiecīgi, nepiespiesti, un liekas, ka viņa acis, to izteiksmē vairāk par visu un vislabāk atspoguļojas iekšējā trauksme un pārdzīvojumi.

Pilnvērtīgākie, idejiski visvairāk piesātināti šai inscenējuma ir skati, kuros piedalās E. Zile un Nopelniem bagātais mākslinieks, Stalņa premijas laureāts L. Freimane. Viņu divspēles ir īsts radošas sadarbības paraugs. Izrādē nav neviena momenta, kad šie aktieri vēlēšies otru neirosmānāt, neatbilstītu. L. Freimanes Katja vienmēr novērtē sava vīra izturēšanos, domā par viņu, viņa viņa dēļ iekšējās cīņas. Tas dara Katjas tieļu psiholoģiski pārliecināto un tai pašā laikā liek atrasties Alekseja tēlam.

Katjas loma Nopelniem bagātājam māksliniecē S. Grīselī vēl nav izdevies panākt attiecību skaidrību, patiesas, izjustas vietas malnās ar tiešu uzsvērumu, maksimālu balsu modulāciju, pat uzspēli.

Grūtā, ļoti komplicētā, zinātniskā darbinieka Andreja Vaganova loma uzticēta jaunajam aktierim K. Trencim, kas jau vairākkārt veicis atbildīgus uzdevumus agrākos uzdevumos. Val šoreiz tomēr nebūs izdarīta pārsēdēdība, vai teātra mākslinieciskā vadība būs līdz galam pārdomājusi un novērtējusi gan minētās lomas grūtumu un svarīgumu, gan jaunā aktiera skatuvīgo materiālu, pieredzi un spējas? Lai gan K. Trencim vietām ir izlādās noraksturot pieredzējušo, egoistisko Vaganovu, taču skatītājs to pieņem var tikai, piedodot aktiera jaunumu.

Sis trūkums sevišķi izteikts tadēl, ka viss izrādes ansamblis skatītāja iztēlē rada pavisam citu priekšstatu par Vaganovu, tādu, kas spējīgs iet uz visu, ardit

svešu laimi savu iegribu, savas patmīlas dēl.

Polarntieku Nikolaju Golubu, kura dzīve cieši saistījusies ar Markovu ģimeni, sili un ietjotīgi, ar humora dzirksti tēlo aktieris P. Cepurnieks. Lai gan autora deķumā šai lomai piemīt zināma rezonier — padomdevēja pieskaņa, tomēr aktieris pratis atrast un uzsērt vajadzīgāko.

Veselu pasauli izrādē ienes «labās», plāpīgā un koķētā Markova kaimiņene Marija Petrovna, kuras tēlu ka īstu meistardarbu sniedz Stalņa premijas laureāte, Tautas skatuves māksliniece Lilijs Eriks. Aktiše šajā tēlā ieliekusi daudz svaigu, vietām apzinātu sabiezīnātu krāsu. Viņas Marija Petrovna ir neklusnāmas zīnkāres apsēsts cilvēks, kas grīb visu redzēt un dzirdēt, kas ik brīdī gatava pēmt dabību esības bēdas un priekus, kuru neiza kāpēc visi uzskata par labu cilvēku, bet patiesībā tā ir pilna vērsis dzīves sāpēm.

Ka arī nelielās, epizodiskās lomās var ieguldīt daudz radoša darba un izdomas, vērtēz pierādā Nopelniem bagātais mākslinieks H. Zommers korespondenta loma. Te nav ne mazākās tieksmes uz tiešu komikēšanu, aktierim lielā izdevies ļoti trāpīgi atklāt pašu lomas kodolu.

Cauri visai izrādē strāvo tieksme pēc vienklārbības un skatuvīskā patiesīguma. Dekorācijas, atribūti, aktieru tehnika — visa te pakļauta galvenajam — darbojošos personu iekšējās dzīves būtības atklāšanai.

Vēl lielāka mākslinieciskā izteiksmība un viengabalainība panākta teātra jaunākajā uzvedumā — Alekseja Arbuzova lugā «Klejojumu gadi». Var pārmest teātrim, ka ar to repertuāra dažas zināma vērtēdība, jo abas lūgas izvirzītas valrākas analogas problēmas, taču gan autors, gan teātra dažādas pieejas to atrisināšanā novērs tiešpajamo atkārtānos.

Alekseja Arbuzova dramaturģiju raksturo saasinātā dzīves parādību reljefa, iekšējā dziļā pamatota atklāšana. Arbuzova lugā varonī meklē un atrod atbildes uz lielām jautājumiem, kas dzīvē varbūt izskatītos parasti, dzīvēnīģī, viņi tiecas

pēc pilnīgas skaidrības, un vienmēr notiek tā, ka ne tikai viņi, bet arī skatītāji rezultātā nonāk pie kāda svarīga, vērtīga atklājuma vai slēdziena. Arbuzova lūgas ir grūts, bet arī patēriģis materiāls režisoram un aktiera meklējumiem, jo te bagātīgs zemteksts slēpjas aiz šķietami parastās frazes vai situācijas.

—Lūgas «Klejojumu gadi» darbība aptver ilgāku vēsturisko laiku periodu, kas piesātināts kontrastainiem notikumiem. Luga vēsēla tieši galēji, katram no tiem sava attīstības ceļš, katram savs atrisinājums. Viss šīs uzdevumu smagums izrādē pārvarēts. Tajā neatrast vāju, nepārdomātu vai nelīstādātu vietu. Tas nebūt nenozīmē, ka nevarētu diskutēt ar teātri un ar autoru par dažū tēlu un to rīcības iztulkojumu, bet ne jau tas ir galvenais. Svarīgi, ka izrādē neļauj skatītājam palikt saulā vērotāja lomā, ka tā liek viņam daudz ko pārdomāt, pārdzīvot un, ja vajadzīgs — kritizēt, strīdēties preti, izvirīt savus ideālus.

Viens no tiēlēm, kas izrādē izrāsa visvairāk pārdomu, ir Aleksandrs Vederpikovs, kura dzīvē skatītājs seko no agras jaunības, studiju gadiem līdz briedumam. Autors izvirs šo apdāvināto jauno zinātnieku lūgas centrā. Taču ne brīdī viņš nestādā Vederpikova dzīvi par paraugu, ne brīdī viņš neattaisno viņa vieģiprātību, patmīlu, egoismu, bet gan parādā padomju ļaužu kolektīva spēku, kas palīdz viņam sevi pārvarēt visas šīs svešās, sliktās īpašības, liek novērtēt draudzības vērtību, modina viņu tieksmi pēc cilvēkiem, Aktieris J. Kubilīs parādā, ka nevis no kvalitatīvi sliktā cilvēka izaug labšs, bet gan kā cilvēkā pašā norīšanās cīņa starp labu un ļauno, ka dzīves te spēlādu uztvere ik brīdī grauj viņa apāmās pārliecības pamatus un uzvar labais.

K. Simonovs savā referātā «Padomju dramaturģijas attīstības problēmas», runājot par meistartību pozitīva varoņa rakstura radīšanu, starp citu uzsver, ka «ne vajag iekvienā dramaturģam iekvienā gadījumā uzlikt prasību katrā ziņā savas lūgas centrā likt pozitīvo varonī un tam vēlīt galveno uzmanību. Taču visa dramaturģija visu mē ne tikai var, bet tai ir arī pienākums risināt šo uzdevumu». It kā pretstatā Vederpikovam autors stādā Lavručinu, kura personības vēidošanās gājusi pavi-

stam citus ceļus. Būtu pārsēdēdība apgalvot, ka autors Lavručinu domājis kā kristālitāru pozitīvo raksturu, ka viņa rīcība būtu nevalnīgojama, taču šai tēlā autors ieliecis daudz cilvēiskas cieņas, garīga cēluma un augsta apbēzinājuma, lielu prātu un sirdu skaidrību — īpašības, kas piemīt istiem padomju ļaudīm. Stalņa premijas laureātu, Nopelniem bagāto mākslinieku A. Videnleku esam skatījuši daudzās lās dramatisma apvīstās lomās, taču tādu ļoti dūzījumu, patiesīgumu, nokrāsū smalkumu mēs redzam tikai šajā padomju cilvēka eksistuma cildināšanā. Varbūt mēs to uztveram tā dēl, ka tās ir mūsu laika biedra domas un jūtas, ka tas būtiski skar mūs pašus.

Stalņa premijas laureāti, Nopelniem bagāto mākslinieci V. Lint redzam Olgas lomā kā vienklāru padomju meiteni, kas alkst zināšanu, alkst darba cilvēku labā, alkst mīlestības. Viņa nespēj samierināties ar savu laimi, ja otram tā ir nelaimē, viņai pietiek vīrišķības atseities no tās.

Cik daudz šai izrādē labu, sirsnīgu, interesantu cilvēku Mēs ar alztarību sekojam, kā no trauslās, meitenīgās Lūjas (E. Dūda) izveidojas apbēzīns, pašāziedzīgs, grūtības norūdīts darba cilvēks, kā Pavelam Tuškovam (V. Jakāns) izdošas kaut brīdī pārdzīvot lielo dzīvi, kā Galina (H. Romanova) meklē un atrod savu vietu dzīvē, kā aug un veidojas mūsava zemei jauni, daudzsolīši specialisti. Kā gaisā stārs izrādē ir savādiekne krustmāte Tasja Stalņa premijas laureāte Tautas mākslinieces A. Klints izpildījuma. Šis tēls ir viens no pārliecinātākajiem izrādē.

Cildināmu darbu šajā izrādē ieguldījuši Stalņa premijas laureāti, Tautas skatuves mākslinieces režisore Vera Baļuna. Sevišķi izdevušās ir ainas tālajā Sibīrijā pilsētā un sagrautajā stādā, kur sadarbībā ar Tautas mākslinieku Stalņa premijas laureātu A. Lapinu panākta liela skatuvīskā izteiksmība.

Abi šie padomju lugu testudējumi ir spilgti piemērs tam, ar kādu nopietnību un atbildību jāpieiet darbiem, kuros atspoguļojota padomju dzīves īstēnība. Uz to grības aicināt visu teātru režisorus un aktierus.

Adolfs Talcis — piecdesmitgadnieks

Rakstnieka darba istabā uz gaida mēs ieraudzījām diezgan prāvu brošūru ar šādu nosaukumu: «Vēstis un nekārtīgo zemju apgūšana graudu kultūrām». Turpat bija arī vairākas grāmatas par šo tālo rajonu vēsturi, ekonomiku un ģeogrāfiju. Un bez visa tā aprakstītas baltas papīra lapas — tikko pabeigti stāsti.

Adolfs Talcis nolasīja šo stāstu. Un mēs redzējām vakaru nolaižamies pāri stepēm, bezgalīgās debesis iedegamies zvaigznēs, redzējām cilvēkus pie teltis, kurus apgaismoja uguns traktoristu vagoniņa iogā, dzirdējām smeldzes pilnu senu ukraiņu dziesmu. Cilvēki stāvēja klaukstājās šo dziesmu, katrs no viņiem ko izjūta, pārdzīvoja...

— Kādi tur lieliski cilvēki! — pabeidz lasīt, teica rakstnieks. Un viņš sāka stāstīt par cilvēkiem Orenburgas stepēs, no kurienes nesen atgriezies, stāstīja par traktoriem, kombināteriem, celtniekiem. Un mēs atcerējāmies, ka pirms dažiem gadiem tikstošiem lasītājiem ar Adolfa Talcis aprakstu un stāstu starpniecību tāpat iepazīs ar cilvēkiem, kas bija atbraukuši būvēt Kuibisevas un Staļingradas hidroelektrostacijas, ar Volgas-Donas kanāla celtniekiem. Mēs atcerējāmies, ar kādu siltumu un mīlestību viņš stāstīja par mūsu pašu republikas krietnākajiem laudim — par tiem vienkāršajiem cilvēkiem, kas pašizlīdzīgi strādā komunisma celtniecības pirmajās līnijās.

Tāds ir Adolfs Talcis. Vienmēr viņš ar jauneklīgu dedzību devies tieši uz tiem milzīgās celtniecības frontes sektoriem, kas bijuši paši svarīgākie, kas vēl pēc daudziem, daudziem gadiem dzīvos tautas atmiņā.

Tādās reizēs, kad aprīt piecdesmit gadu, pieņemts atskatīties uz visu nostāigāto ceļu. Rakstnieka dzīvē ir bijušas arī dienas, kad viņš aizmirdējis, bijuši brīži, par kuriem viņš saka: «Jā, toreiz vajadzēja rīkoties citādi». Bet tas ir dienas, taču nostāigāti, ir gadi. Un šie gadi ir izveidojuši Adolfa Talcis par latviešu padomju rakstnieku.

Netālu no Rūjienas lauku mājās kādreiz bija pirtīņa. Te dzīvoja Talcis ģimene ar deviņiem bērniem. Dzīve bija nesaudzīga, nabadzības kaulainā roka vienmēr grabinājās pie nokvēpušajām durvīm, un malzes kumos bija rūgti. Bet bija arī priecīgi brīži. Kad Februāra revolūcija cars bija nogāzts, visa skola

Varbūt tur būs labāk? Taču šis iluzijas tika nežēlīgi sagrautas, te bija jāizbrietas tādas posta upes, ka grūti pat iedomāties. Vispirmā jau bezdarbs, kas cilvēkus toreiz dzina izmisumā: dažreiz nav bijis pat to dažu santīmu, ko nopirkt «Jaunās Zīpas», lai apskatītu sludinājumos darba piedāvājumus. Vienreiz aizgājis uz Avotu ielu, kur kādam krāsotāju meistaram vajadzējās trīs strādnieku. Meistars dzīvojis ceturtnajā stāvā, un visas kāpnes no pat ielas līdz dzīvokļa durvīm bijušas pilnas ar darba gribētājiem — tāsiņ kā tai pazīstamajā tīrā filmā, Adolfs Talcis šai rindā iestājies pēdējais...

Un tad milzīgais pazemojums pēc tam, kad nu laimējis piekļūt darba piedāvājumam: viņš tevi apskata un novērtē kā lopus uzpirkējs kustiņi, viņš var noteikt tādai cenai, kā vēlas, viņš ir kungs par tavu dzīvību, viņš var dot un var arī nedot malzi.

Tā pagājuši daudz garu gadu. Citreiz gājis labāk, citreiz sliktāk, bet vienmēr palikuši neiznāca par rīdlienu: vai tad vēl būs darbs? Un tomēr arī šīs skarbas gados Adolfs Talcis atradis sevi spēkus turpināt izglītību. Taj pašā laikā sācis rakstīt stāstus. Pirmāis no tiem —

«Vecā kļēģnieka jubileja» — uzrakstīts 1928. gadā. Tas ir stāsts par veco Lenšu, kas četrdesmit deviņus gadus uzcēlīģi kalpojis kļēģu cepim, kalpojis baronam. Kad nu cepis laiku maipā piešķirts izdienējamam virsniekam, Lenšs izdzinas, lai ļauj viņam vēl vismaz vienu gadu pastrādāt — līdz jubilejai. To nu arī Lenšam beidzot atļauj. Un tad kādu nakti Lenšs nomirst, kurams cepļa krāsnis. Otrā rītā cepļa īpašnieks saka: «Ko jūs laidāt to neru te nomirt?» Un tas ir viss, ko Lenšs ieguvis par pusgadsimta darbu...

1931. gadā nāk klajā Talcis stāstu krājums «Dumpliņa grāmata». Pēc tam vēl vairāki stāsti publicēti «Domās» un citos izdevumos.

Ar padomju varas nodibināšanos sākas jauns posms arī Adolfa Talcis dzīvē. Tas ir milzīgās sajūsmas pārpilnas dienas, kad neviens neskatīja stundas, kas pavadītas jaunās republikas celtniecībā. Talcis tad ir viens no Latviešu padomju rakstnieku savienības organizētājiem.

Pēc Tēvijas kara atkal turpinās kara gados pārtrauktais rakstnieka darbs. Talcis kādu laiku strādā «Literatūras un Mākslas» un «Bērniības» redakcijās, raksta stāstus, aprakstus, recenzijas. Pašreiz A. Talcis ir laikraksta «Cīņa» specialkorespondents. Pēckara gados iznācis stāstu krājums «Ikdienas kauja» un divas grāmatas mazajiem lasītājiem — «Mūsu kolchozā» un «Mani svārcinī». Bez tam no krievu valodas pārtulkoti vairāki romāni, sarakstīts scenarijs filmām par Rīgas zīda ražotājiem, daudzām filmām pārtulkoti teksti latviešu valodā.

— Un tomēr — cik maz vēl paveikts! — saka rakstnieks.

Tam nevar piekrist. Strādāt ir daudz, tikai liekas, ka rakstnieks savus spēkus pārāk sadrumstalojis. Viņš uzrakstījis labus īso stāstus un aprakstus, Lastējās grib, lai to būtu vairāk.

Pašreiz rakstnieks dzīvo ar pēdējā ceļojuma iespaidiem, Orenburgas stepju pārvērtotāju tēli, viņu varonīgais darbs stāv acu priekšā, kļūst sīzēti ietvaros, veidojas stāstos. Novēlēsim viņam sekmīgi pabeigt šo tautai tik vajadzīgo darbu.

Rakstnieks tāpat kā strādnieks un kolchoznieks ir Komunistiskās partijas karavīrs. Sīsnīgi spēlēt roku, novēlēsim Adolfa Talcis arī turpmāk gūt teicamus panākumus komunisma celtniecības frontē.

E. Vilks

Izcila kolektīva jubileja

14. novembrī palet desmit gadu, kopš darbojas viens no ievērojamākajiem mūsu Dzimtenes kora kolektīviem — Igaunijas PSR Valsts Akademiskais vīru koris, kurā pirmsākumi meklējami Lielā Tēvijas kara dienās, kad Igaunijas mākslas ansambli darbojās vīru koris ar 30 dalībniekiem. Pēc kara to paplašināja, palielinot līdz 80 dziedātājiem.

Šī kolektīva meistarietas tālākā pilnveidošana un rosigā koncertdzīve raksturīga ar to, ka jau pirmajos piecos gados tas sniedza 350 koncertus vairāk nekā 450 tūkstoš klausītājiem. Koris ir gaidīts viesis visās Padomju Savienības republikās. 1952. gada pavasarī notika kora 1000. koncerts, kurim piešķīra Akademiskā kolektīva goda nosaukumu. Savu desmito gadadienu Igaunijas PSR Valsts Akademiskais vīru koris sagaida, tuvojoties 1500. koncertam.

Svarīga loma korim bijusi komponistu jaunrades veicināšanā. Tas kļuvis par īstu daiļrades laboratoriju, un nav nejaušība, ka Igauniju padomju komponisti šajos desmit gados uzrakstījuši ne desmitus, bet simtus jaunu dziesmu. A. Dzintars

Skats no A. Arbuzova drammas «Klejojumu gadi» iestudējuma Akademiskajā Dramas teātrī. Attēlā: V. Līne (Olga), A. Videnieks (Lavrušins) un A. Klints (krustmāte Tasja) J. Krīvelpa uzp.

Noslēdzies sīkskulptūru konkurss

Sinīs dienās noslēdzās Latvijas Padomju mākslinieku savienības un Latvijas PSR Vīetējas un kurināmā rūpniecības ministrijas rīkotais sīkskulptūru konkurss, kura mērķis bija radīt jaunus mākslinieciskā augstvērtīgas galda skulptūras masu patēriņa vajadzībām.

Konkurss bija aicināts mūsu republikas tēlnieki, lietiskās mākslas meistari un porcelāna, fajansa un keramikas rūpniecībā strādājošie specialisti. Viņi iesniedza konkursam 115 darbus. Žūrijas komisija pirmo premiju nepiešķirā nevienam darbam, bet to sadalīja trešajās premijās. Piešķirtas 4 otras un 6 trešās premijas. Premēto darbu skaitā izceļas L. Tomašiča divlīdru kompozīcija «Soloča un palmotājs», veidota pēc N. Gogoļa stāsta «Sorocīnas gadatirgus», kā arī jaunās mākslinieces R. Pancečovskas pēc krievu tautas pasakas motīviem veidots princēss Nesmeļejanas un cara Gorocha figurīnas. Lielāko daļu premēto darbu radījuši jaunās paaudzes mākslinieki: Z. Uiste — «Mazais futbolists» un «Skolniece», L. Novožņepa — «Slēpotājs», B. Pane — «Meitene ar zoli», u. c.

Neskatoties premētus darbus, 7 skulptūras ietelktas porcelāna un fajansa rūpniecībā un 13 darbi ražosanas kombinātā «Māksla» izgatavošanai masu produkcijā. L. Macļevska

„Spiegu” un „šķīvišu” drudzis Iranā

Jau kļuvis par ieradumu, ka pirms pretattaisko likumu pieņemšanas vai šādu aktu izdarīšanas attiecīgā zemē. turienes prese uzsāk negantu pretpadomju histēriju, kuras kulminācijas punkts mēdz būt vai nu noslēpumainu zemūdeņu parādīšanās tuvas piekrastes dzelmēs, vai arī vēl noslēpumaināku lidojošo šķīvišu mirgošana pie debesīm. Zemūdeņu un šķīvišu pēkšņu uzpeldēšanu parasti pavada intriģējošas spiegu aferas, un visam jāpiederā ticīgajiem, ka vienīgais glābiņš no «draudošām briesmām» esot vai nu flotes budžeta palielināšana, kā tas bija Anglijā un Zviedrijā, vai iestāšanās Atlantiskajā paktā, kā tas bija Turcijā, vai arī vienošanās parakstīšana par naftas koncesiju piešķiršanu ārvalstīm, kā tas nule notika Iranā.

Pēc tam ar «spiegiem», «zemūdenēm» un «šķīvišiem» rīkojas visai vienkārši: moris savu padarījis, moris var iet. «Spiegius» reabilitē, «zemūdenes» aculiecinieki atstāt par peldošiem kurvjiem. Bet «šķīvišus» eksperti izskaidro ar dažādiem avīznieku pārmērīgi drausmīgu fantāziju. Troksnis rimst, lai atkal sāktos tur, kur histerijas plīvurs vajadzīgs kārtējam imperālistu darijumiem.

...Jau vairākus mēnešus nebeidzās «sarkano spiegu» un «šķīvišu» meklēšanas kampaņa Iranā. Tā sākas ar Irānas valdības oficiālu paziņojumu septembra sākumā, ka valstī atklāts «sarkano spiegu tīkls». Šim paziņojumam pievienojās Irānas buržuāziskās preses daudzbalssīgais koris, «Ettelaat» apgalvoja, ka «sazvērnēti nēmaz nav domājuši izdarīt apvērsumu», bet «Poste-Techran», publicējot pie apcietinātiem atzastos «alģebrisks nolīdzinājums», pierādīja, it kā «noziedznieki gatavojušies» kādu tur «nogallināt un tad gāzt valdību». Agenūra «France Presse» pārrādīja Irānas ģenerālprokurora Azmuda izteicienu, ka «sazvērnēti neapdraudot pastāvošo režīmu», bet kara ministrs Hedažats uzsvēra medžlisa, ka «pie apcietinātajiem atrasti 6000 (!) dokumentu, no kuriem skaidri izriet, ka viņi apdraudējuši visu zemī».

Neraugoties uz šīm pretrunīgajām ziņām, Irānas varas organi visā zemē pastiprināja teroru. Septembra beigās apcietināto skaits sasniedza tūkstoši. Apcietināto vidū ir vīrsnīki, žandarmi, policijas darbinieki, inženieri, augsti ierēdņi. Visiem viņiem inkriminēja pretvalstisku darbību, kura «tik acīm redzama, ka valnigos var nošaut bez tiesas». Reakcija nekavējās no draudiem pāriet uz darbīem. 19. oktobrī Teheranas priekšpilsētā bēdes nošāva 10 patriotus. Kā ziņo Irānas prese, notiesātie sagādāja nāves sodu ar saucieniem: «Tauta par mums atbilst! Lai dzīvo Irānas tautai Nost ar fašismu!» 25. un 29. oktobrī kara tiesa piesprieda nāves sodu vēl vairākiem desmitiem vīrsnīku un ierēdņu. 11. novembrī Teheranā nošāva Mosadika valdības ārlietu ministru Fatemi. Smagi slimais Fatemi drosmīgi piecēlās un ar vārdiem «Taisnība uzvarēs!» sagādāja lodi.

Ar ko izskaidrojama nerimstošā anti-komunistiskā histerija Iranā, kurai par upuri krituši desmitiem un simtiem godīgu patriotu? Šī histerija ir aizsegs, aiz kuras slēpties Irānas reakcionārās aprindas noslēgušas nodevīgu darijumu ar angļu un amerikāņu naftas kompānijām, sabraidojot kājam naftas rūpniecības nacionalizācijas likumu, ko pirms diviem gadiem bija apstiprinājis medžliss un senāts. Ar teroru un asinīm Zacheidi valdība grib piespiest kļūst Irānas tautu laika, kad Irānas lielākā dabas bagātība — nafta iztirgota tā devētajam «starpattiskajam konsorciūmam», kurā piedalās bū-

Un vienīgi «Ettelaatam» palaimējās kļūt par tiecnieku «šķīvišu ekipāžas uzbrukumu, kuru uz Mochlari ielas varonīgi atvairīja saskrējušie garāmgaļeji». Atosim godu un cēņu varonīgajiem Teheranas iedzīvotājiem, kuru «enerģiskā rīcība izglāba Irānas brīvību» un kuru vārdus, acīm redzot aiz vistrākas alzmāršības, nemin «Ettelaat», kas raksta, ka «tumsa varoņu sejas nebija saskatāmas». Mēs labi zinām, ka Teheranas darbaļaudis devuši ne vienu vien nopietnu mācību tumsajiem reakcijas spēkiem. Bet reizē ar to atzīmēsim, ka sakarā ar «bistamo trauku» pamanīšanu Teheranas debesis. sekoja jauns nepilnēdžēts asinaina terora vilnis pret Irānas patriotiem, kā arī jauna nepilnēdžēti aktīva kampaņa «Kelchanā» un «Ettelaatā» par Irānas iestāšanos Turcijas un Pakistānas blokā...

Irānas reakcija tur Iranu tumsā un asins tvaņā, lai «šķīvišu» un «spiegu prāvu» pavēni izdarītu jaunu nodevību pret Irānas tautu. Bet Irānas valdītāji aizmirst pazīstamos Linkolna vārdus, ka var visu laiku krāpt vienu cilvēku, var vienreiz piekrāpt visu tautu, bet nevar visu laiku krāpt visu tautu.

Literāts

BULGARIJAS MĀKSLINIEKI RĪGĀ

Tikai nesen Padomju Latvijas klausītāji sāka tuvak iepazīt Bulgārijas Tautas Demokrātiskās Republikas muzikas mākslu. Līdz šim vienīgi specialisti zināja, ka šī slavju tauta var lepoties ne tikvien ar krāsni un savdabīgu muzikālo folkloru, kas atspoguļo senās bulgāru brīvības cīņas pret apspiedējiem — turkiem un sašas zemes feodāliem — muizniekiem u. c., izceļoties ar bagāti ornamentētu dziedājumu, ļoti sarežģītu un attīstītu metroritmiku, — bet arī ar daudzliem augsti izkoptas profesionālās muzikas mākslas sasniegumiem. Tā pasaules slavu iekarojis bulgāru simfoniskās un instrumentālās kamermuzikas pamatlājs Pančo Vladigerovs (dz. 1899. g.). Viņa plaši pazīstamo «Bulgāru rapsodiju», kas atskanota arī Rīgā, «Bulgāru svitu» u. c. darbības raksturo krāsns kolorīts. Spilgtā ar savu tautiskumu ir Ļubomira Pipkova (dz. 1904. g.) varonīgi patriotiskā opera «Momčils». Pazīstami komponisti simfonisti ir P. Stainovs un V. Stojanovs.

Lielā nozīme demokrātiskās Bulgārijas muzikas attīstībā ir radošajam saimam ar Padomju Savienību, kas izpaužas savstarpējā mākslinieku apmaiņā, komponistu darbu propagandēšanā, padomju masu dziesmas plašajā izplatīšanā Bulgārijā u. c.

Pēc pirmās bulgāru mākslinieku grupas, kuru vidū bija ievērojamais tenors Nikola Nikolovs, vīsošanās Rīgā 1954. gada vasarā, nesen mūsu republikas galvaspilsētā apmeklēja jauna bulgāru mākslinieku grupa — Sofijas operas teātra artisti, Dimitrova premjā laurati sopraniste Katja Georgijeva, mecosopraniste Jordanka

Dimčeva un tenors Dimitrs Uzunovs. Viesi piedalījās vairākos operu izrādēs un dziedāja Operas un baleta teātrī rīkotajā koncertā. Ipaši šis koncerts sniedza labu iespēju novērtēt bulgāru mākslinieku augsto vokālo meistarību, izpildījuma kulturu, viņu jaunās un svaigās balis. Spēcīgs mecosoprans ir J. Dimčeva. Lielu temperamentu viņa parādīja dramatiski sprīglajā Azucēnas arļā no Verdi operas «Trubadurs». Skaisti skanēja dziedones izpildzinātā balss Dailas arļā no Sen-Sansa operas «Samsons un Dalila», kur varēja vēlēties tikai nedaudz vairāk nānsu dažādības. Slavenā «Habanera» no Bizē operas «Karmena» izskanēja mazliet saiti, laikam aiz koncertizpildījuma specifiskiem apstākļiem, kas ierobežoja operas māksliniekam ierasto sceniskās darbības brīvību. Izcilu sniegumu parādīja J. Dimčeva Amnerisas lomā Verdi operā «Aīda», piedaloties kopā ar V. Krampi, A. Skaru, H. Ozoliti izrādē 4. novembrī. Brīnīšķīgi kupls, pilnasnīgs un izlīdzināts, intonāti viļņojamais dziedājums, savienots ar pārliecinošu, kustības apvaldīti skopo skatuvisko darbību, sniedza to īsteni realistisko operas dziedāšanas paraugu, kas neatvairāmi iedarbojas uz klausītājiem. Ja liriski dramatiskā tenora D. Uzunova balss nav sevišķi valdzinoša pēc savām dabiskajām īpašībām — tembra, spēka, amplitūdas, tad jo vairāk imponē viņa izpildījuma meistarība, patiesā, emocionālitate izpaušme. Sevišķi labi māksliniekam paveidās liriska rakstura dziedājumi, piemēram, hercoga balāde no Verdi operas «Rigoletto». Hermana arļā no Caikovska «Pīka dāmas» skanēja mazliet vien-

veidīgi bals foršēšanas dēļ. Labi tika nodziedāts Kanio ariozo no Leonkavālo operas «Pajaci». D. Uzunovs piedalījās arī operas «Boriss Godunovs» izrādē Viltvārta lomā. Ļoti zēl, ka izkrūstot mūsu operas teātra repertuārā «Karmenais», Bulgārijas publika nevarēja iepazīties ar D. Uzunova Hožē partijas izpildījumu, kas ir sevišķi vērtīgs viņa sasniegums.

Simpatisku iespaidu ar savu tū balst, tiešo emocionalitāti un dziedājuma kulturu atstāja arī liriskā sopraniste K. Georgijeva, kaut arī viņas jaunums, samērā neliela skatuviskā pieredze vēl nedod iespējas māksliniecei visā pilnībā atsegt savas dotības. Viņas dziedājumā, izpildot arļas no Caikovska un Pučini operām, dažbrīd gribētos izjust vairāk dziļumu un tēlu pilnveidības. Koncerta noslēgumā K. Georgijeva un D. Uzunovs ar patiesu smalkumu izpildīja liriski apgaroto duetu skatu no Caikovska operas «Jolanta».

Koncertā, kur māksliniekam pavadījums sniedza orķestris teātra galvenā diriģenta Edgara Tona vadībā, sekmīgi uzstājās arī LPSR operas un baleta teātra solisti A. Lēpe un P. Grāvelis.

Bulgāru mākslinieku vīsošanās ir svarīgs notikums mūsu republikas kultūras dzīvē, kas liecina par aizvien pieaugošām saistēm starp padomju tautu un tautas demokrātijas zemju darbaļaudīm. Ar lielu prieku Rīgas klausītāji apsveica savus viesus — mākslas pārstāvjus no mums draudzīgās tautas demokrātiskās Bulgārijas, kas droši iet visas savas dzīves un kultūras uzplaukuma ceļu.

N. Grīnfelds

Koncerti aizrobežu tautu valodās

Koncerts sācies. Uzstājas dziedātāji, tiek izrādīti dramatisks sacērējumu fragmenti. Taču šis koncerts nav gluži parasts. Tā dalībnieki izpilda programmu aizrobežu tautu valodās...

1. Maskavas Valsts pedagoģiskajā svešvalodu institūtā katrā fakultātē noorganizēti mākslinieciskās pašdarbības kolektīvi. To vidū viens no vecākajiem ir fran-

ču valodas fakultātes dramatisks kolektīvs. Tā dalībnieki franču valodā izpildīja fragmentus no O. Balzaka lugas «Veikālnieks», V. Igo lugas «Rīt Blāzs» un E. Zolā lugas «Raburdēna mantinieki».

Lielus panākumus gūst arī spēju valodas fakultātes dramatisks kolektīvs. Tā repertuārā ir fragmenti no spēju dramaturģu Kalderona un Lope de Vegas ko-

medijām. Patlaban jaunieši sagatavo jaunu uzvedumu — Alarkona lugu «Trīs tūrainā cepure». Fakultātes koris izpilda spēju tautas dziesmas.

Institūta interesanti norit arī studējošās jaunatnes koncerti vācu, angļu, albanu, poļu, rumāņu un citās aizrobežu valodās.

PAZIŅOJUMS

Latvijas Padomju mākslinieku savienība izsludina konkursu pāno izgatavošanai Vissavienības lauksaimniecības izstādes Latvijas PSR paviljonam. Pano temats — «Padomju Latvijas uzplaukums». Izstādes 6x6 m. Iedzīvētā mēla ieslēgšanas termiņš 8. & 1. decembris. Mākslinieki, kas vēlas piedalīties konkursā, var iepazīties ar konkursa noteikumiem un tematisko uzdevumu Latvijas Padomju mākslinieku savienībā.

LATVIJAS PADOMJU MĀKSLINIEKU DARBU RUDENS IZSTĀDE

1. attēlā: H. Sprinča skulpturāls portrets «Komjauniešu zvejnieku kuģa M.B.42 kapteinis L. Kajaks». 2. attēlā: L. Kokles glezna «Pārīl atmatai». 3. attēlā: L. Grasmaņa akvarelis «Abavas rumba». 4. attēlā: L. Dzeguzes skulptūra «Deja».